

FORELDREPERMISJON. Audun Lysbakken (SV) har rett i at foreldrepermisjonen er et viktig velferdsgode som vi må verne om. Betyr dette at vi skal utvide foreldrepermisjonen i det uendelige?

Hvor går grensen?

Ukeslutt

MARI REGE
professor i økonomi,
Universitetet i Stavanger

Nytte og kostnader. I september foreslo barne-, likestillings- og inkluderingsminister Audun Lysbakken ytterligere utvidelse av foreldrepermisjonen. Dette forslaget kom uten en vurdering av om samfunnets nytte av en slik økning er større enn kostnaden. Det kan virke som om Lysbakken mener at samfunnet alltid vil være tjent med å utvide foreldrepermisjonen.

Det er vanskelig å si hvor stor nytten er av å øke foreldrepermisjonen, men én ting er jeg ganske sikker på:

Den samfunnsøkonomiske nytten av en ytterligere utvidelse fra dagens nivå på 46 uker, er betydelig mindre enn den samfunnsøkonomiske nytten av den utvidelsen som for eksempel ble gjort i 1986, da foreldrepermisjonen var på 18 uker.

Avtagende grensenytte. Det er ofte slik at jo mer man har av et gode, jo mindre er den ekstra nytten man får av å ha enda mer av godet. Dette kaller samfunnsøkonomer for avtagende grensenytte (også kalt avtagende marginalnytte).

Tekstbøker i samfunnsøkonomi benytter ofte oliven for å forklare avtagende grensenytte. Tenk deg at du spiser oliven. Den første olivenen kan smake helt nydelig. Etter hvert som du har spist 20 oliven, så smaker ikke den 21. olivenen like godt som den første.

Grense. Avtagende grensenytte gjør at man til slutt når en grense hvor nytten av en ytterligere økning av godet er mindre enn kostnaden.

For eksempel, selv om vi liker å dra på ferie, drar vi ikke på fe-

rie hele tiden. Det koster å dra på ferie. Samtidig er nytten av ferie nummer to litt mindre enn nytten av ferie nummer én, nytten av ferie nummer tre er litt mindre enn nytten av ferie nummer to, og så videre. Derfor lander de fleste på én til to ferier i året. Grensen er nådd.

Hvor går grensen for hvor mye vi bør øke foreldrepermisjonen? Dersom vi skal følge Lysbakkens logikk, kan det virke som vi må øke foreldrepermisjonen i det uendelige.

I tilsvaret til min forrige Ukeslutt-artikkel skriver for eksempel Lysbakken i Aftenposten 4. oktober: «Foreldrepengordningen er et viktig likestillingspolitisk gode. Ordningen har styrket kvinners tilknytning til arbeidslivet og evnen til å forsørge seg selv. En ytterligere styrking av dette velferdsgodet er derfor bra for likestillingen.»

Likestilling. Lysbakken har rett i at foreldrepermisjonen er et viktig likestillingspolitisk gode. Foreldrepermisjonen har gjort det lettere for kvinner å kombinere lønnsarbeid med familie.

Kontrasten er stor til for eksempel USA. 12 uker etter fødselen må de fleste amerikanske kvinner velge mellom å gå tilbake i jobb eller å miste jobben sin.

Men selv om foreldrepermisjonen har vært et viktig likestillingspolitisk gode, betyr ikke dette at vi vil få mer likestilling av en ytterligere utvidelse. Tvert om kan lengre tid utenfor arbeidslivet i forbindelse med foreldrepermisjon redusere kvinners karrièremuligheter.

Lønnsstraff. I mitt forrige Ukeslutt-innlegg skrev jeg om hvordan den typiske tobarnsmoren, som tilsammen tar 20 måneders foreldrepermisjon, går glipp av læring i arbeidslivet. Tapt læring gjør at hun har dårligere muligheter på arbeidsmarkedet når hun søker tilbake, sammenlignet med kvinner og menn som ikke har vært i foreldrepermisjon.

Det kan forklare hvorfor vi ser en såkalt «lønnsstraff» for mødre. Det vil si at kvinner med

Dersom Audun Lysbakken ønsker mer likestilling, må han ikke øke foreldrepermisjonen, men øke fedrekvoten, skriver Mari Rege.

FOTO: TERJE BENDIKSBY/SCANPIX

barn har lavere timelønn enn kvinner uten barn.

Dersom Lysbakken ønsker mer likestilling må han ikke øke foreldrepermisjonen, men øke fedrekvoten. Økt fedrekvote gjør at kostnaden knyttet til tapt arbeidserfaring i forbindelse med foreldrepermisjonen deles likere mellom mor og far.

I fremtidig debatt håper jeg på et klarere skille mellom to spørsmål: 1) Hvor lang bør foreldrepermisjonen være? og 2) Hvordan skal foreldrepermisjonen deles mellom mor og far?

I diskusjonen om hvor lang foreldrepermisjonen bør være,

må de samfunnsøkonomiske kostnadene veies opp mot den samfunnsøkonomiske nytten.

Barnets beste. På nyttesiden står hensynet til barnets beste. Forskning tyder på at det er viktig at barn har få omsorgspersoner å forholde seg til det første leveåret. Dette er en viktig grunn til at vi har foreldrepermisjon og kan også være en god grunn for en ytterligere utvidelse.

Samtidig har økt foreldrepermisjon en kostnadsside. Den må betales for enten i form av økte skatter, økt bruk av oljeforbruken, eller mindre av andre velferdsgoder. I tillegg kan redusert likestilling være en av konsekvensene av en ytterligere utvidelse dersom foreldrepermisjonen ikke deles likt.

Selv om foreldrepermisjonen er et viktig velferdsgode som vi skal verne om, må vi på et eller annet tidspunkt si at nå er grensen nådd.

Uten virkemidler

Debatt

JOHAN E. HUSTAD
prorektor,
nyskaping og
eksterne relasjoner,
Norges teknisk-
naturvitenskapelige
universitet

Næringspolitikk. Det uttalte målet for Regjeringens næringspolitikk er størst mulig samlet verdiskapning. I forslaget til statsbudsjett heter det at Regjeringen vil føre en næringspolitikk som legger til rette for et nyskape, kunnskapsbasert og miljøvennlig næringsliv. Men når det kommer til konkrete virkemidler, er det alvorlige mangler i statsbudsjettet.

Redusert bevilgning. Mens Næringsdepartementet øker bevilgningene til FORNY-programmet, reduserer andre departementer, slik at konsekvensen er en realnedgang. I tillegg reduseres bevilgningene til Innovasjon Norge.

Universitetene og forskningsinstituttene har fått en viktigere rolle i kommersialisering av forskningsresultater. Eksempelvis er 270 høyteknologiske bedrifter med tilsammen 3700 ansatte, etablert i Trondheimsområdet med utgangspunkt i byens utdannings- og forskningsmiljøer. En slik utvikling forutsetter at hele verdikjeden fra idé til nyetableringer må fungere.

Såkorndet. Det er svært overraskende at det mangler penger til nye såkorndet. Dette er en vellykket modell der hver statlige krone har generert nesten seks kroner fra private investorer inn i selskapene. Så langt er det investert i 75 selskaper og tilført 1250 millioner kroner i egenkapital i disse selskapene. Selskaper i denne fasen slår fast at deres prosjekter ville stoppet opp eller blitt sterkt forsinket uten kapitaltilførsel fra såkorndetene.

Strupes. I forslaget til statsbudsjett forventes de fire landsdekkende såkorndetene å være fullinvesterte i løpet av 2010 eller tidlig 2011. De fleste av de distriktrettede såkorndetene antas også å gjennømføre sine siste nyinvesteringer innen utgangen av 2011. Deretter vil det bare være penger igjen til oppfølging av eksisterende porteføljeselskaper. Tilgangen på risikokapital for nye selskaper i såkorndetfasen strupes dermed fullstendig om kort tid. Dette er svært bekymringsfullt for Norges konkurransekraft fremover. Tiden er knapp, vi har ingen selskaper å miste.

«Selv om foreldrepermisjonen er et viktig velferdsgode som vi skal verne om, må vi på et eller annet tidspunkt si at nå er grensen nådd»

Hver fredag i Aftenposten

Mari Rege
Professor UiS

Christen Sveaas
Gründer og investor

Kristin Skogen Lund
Konserndirektør

Alexandra Bech Gjovr
Advokat

Kjetil Storesletten
Professor UiO

Dani Rodrik
Professor Harvard